

DET KONGELIGE OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Statsråden

Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

16/1110-

2. oktober 2020

Vedrørende Equinor i Angola

Jeg viser til brev av 16. september 2020 fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vedrørende Equinors virksomhet i Angola. I brevet fremgår følgende:

"Kontroll- og konstitusjonskomiteen viser til tidligere korrespondanse vedr. daværende Statoils, nå Equinors, kontrakt i Angola og innbetalingen av "sosiale bidrag" til bygging av Sonangol Research and Technology Center, jf. vedlegg.

På denne bakgrunn ber komiteen om statsrådets redegjørelse for hvordan saken er fulgt opp fra departementets side og hvilken informasjon statsråden har om realisering av prosjektet."

I brevet har kontroll- og konstitusjonskomiteen lagt ved den samlede korrespondansen mellom Olje- og energidepartementet og komiteen om saken fra 2016. Selv om komiteen er godt kjent med rammene for forvaltningen av statens eierskap, velger jeg innledningsvis å understreke noen viktige prinsipper som etter min vurdering er grunnleggende for departementets oppfølging av denne saken.

Selskapslovgivningen legger klare rammer for rolle- og ansvarsfordeling mellom aksjeeiere, styret og daglig ledelse. Disse er nedfelt i flere eierskapsmeldinger blant annet i Meld. St. 27 (2013-2014) og Meld. St. 8 (2019-2020). Begge meldingene fikk bred tilslutning i Stortinget da de ble behandlet henholdsvis 5. februar 2015 og 21. april 2020. I tråd med eierskapsmeldingene legger Olje- og energidepartementet (OED) til grunn selskapslovgivningens rolle- og ansvarfordeling i sin utøvelse av eierskapet, samt allment anerkjente prinsipper for eierstyring. Det innebærer at staten som eier ikke involverer seg i selskapets forretningsmessige beslutninger. Det er styret og den daglige ledelsens ansvar.

Dette er helt grunnleggende i statens måte å drive en profesjonell eierskapsutøvelse på slik at den får allment aksept hos medaksjeeiere, i kapitalmarkedet i sin alminnelighet og av andre interessenter.

I eierskapsmeldingene uttrykker regjeringen tydelige forventninger til hvordan selskaper med statlig eierandel skal arbeide med samfunnsansvar, herunder arbeid mot korrupsjon og for åpenhet i økonomiske transaksjoner. I tråd med den etablerte rollefordelingen er det regjeringens forventning at arbeidet med samfunnsansvar er forankret i selskapenes styre og at selskapet rapporterer på vesentlige områder i sin årlige beretning. Det er selskapenes styre som har ansvaret for hvordan forventningene fra staten konkret operasjonaliseres og aktivt skal følges opp på en best mulig måte. Det er videre styret og den daglige ledelsens ansvar at driften er innenfor gjeldende lover og regler, at det føres tilsyn med virksomheten, at det er god internkontroll og at det er etablert tilstrekkelige systemer for risikostyring og etterlevelse av lovbestemmelser. Videre vil jeg understreke at statens eierskap skal utøves i tråd med selskapsrettens prinsipp om likebehandling av aksjeeiere. Det betyr at staten som eier ikke har andre rettigheter, heller ikke krav på mer informasjon enn andre aksjeeiere.

I brevet redegjør jeg for hvordan departementet har fulgt opp saken i eierdialogen mellom OED og Equinor, hvordan OED følger opp statens forventninger til samfunnsansvar overfor selskapet, og informasjon OED har mottatt fra den norske ambassaden i Angola. Videre redegjør jeg for den informasjonen jeg har om realiseringen av forsknings- og teknologisenteret og kommer inn på problemstillinger knyttet til skjult eierskap. For å kunne gi en best mulig redegjørelse til komiteen ba jeg i brev av 18. september 2020 Equinor om oppdatert informasjon om sakens omstendigheter. Equinors svar i brev av 30. september 2020 følger vedlagt.

Departementets oppfølging

Eierdialog

I tillegg til den skriftlige informasjonen som OED mottok fra Equinor 20. januar og 17. februar 2016, og som ble oversendt kontroll- og konstitusjonskomiteen, hadde OED i 2016 to ekstraordinære eiermøter med selskapet hvor saken ble diskutert. Møtene ble avholdt 15. mars og 1. april 2016, mens korrespondansen mellom OED og kontroll- og konstitusjonskomiteen pågikk.

Etter at korrespondansen mellom OED og kontroll- og konstitusjonskomiteen opphørte, har forsknings- og teknologisenteret jevnlig blitt tatt opp i eiermøter mellom departementet og Equinor. I de ordinære eiermøtene er departementet representert ved olje- og energiministeren og selskapet ved styreleder og konsernsjef. Temaet for disse møtene tas opp med selskapet på forhånd. I 2016, 2017 og 2018 ble saken diskutert på de to ordinære eiermøtene hvert år; den 22. juni og 20. desember 2016, den 26. juni og 19. desember 2017 og den 28. mai og 20. desember 2018. I forkant av de to ordinære eiermøtene i 2019 opplyste Equinor at det ikke var vesentlig ny informasjon om byggingen av forsknings- og teknologisenteret. Senteret ble derfor ikke tatt opp på eiermøtene i 2019. Den 10. mars 2020

ble det avholdt et møte på embetsnivå hvor selskapets internasjonale virksomhet var tema, og hvor spørsmål knyttet til status for forsknings- og teknologisenteret ble reist fra OEDs side. Den 28. september i år hadde jeg møte med medlemmer av selskapets konsernledelse om Equinors internasjonale virksomhet, hvor virksomheten i Angola ble diskutert. På dette møtet fikk jeg oppdatert informasjon om virksomheten i Angola som er gjengitt under og som også fremgår av det vedlagte brevet fra Equinor.

Oppfølging av statens forventninger om samfunnsansvar

Oppfølgingen av Equinors arbeid med samfunnsansvar skjer løpende gjennom eierdialogen, blant annet i årlige møter om samfunnsansvar. Det har blitt avholdt slike møter i 2016, 2017, 2018, 2019 og i 2020. Disse møtene tar utgangspunkt i statens forventninger til selskapenes arbeid med samfunnsansvar. Tema som HMS, miljø og klimaendringer, menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, åpenhet og antikorrupsjon tas opp i disse møtene. Som nevnt er det Equinors styre som har ansvaret for hvordan forventningene fra staten som eier operasjonaliseres og følges opp. Det forventes at arbeidet med samfunnsansvar skal være godt integrert i selskapets strategier, målsettinger og retningslinjer, og det forventes at selskapet følger internasjonale retningslinjer, prinsipper og rapporteringsnormer som er vesentlig for deres virksomhet.

På samfunnsansvarsmøtet i 2016 ble Sonangols forsknings- og teknologisenter diskutert spesifikt. I 2017 informerte Equinor om hvordan de arbeidet med å informere myndighetene blant annet i Angola om selskapets arbeid med temaer som menneskerettigheter og antikorrupsjon. I samtlige møter om samfunnsansvar siden 2016 har antikorrupsjon og åpenhet om økonomiske transaksjoner vært et tema.

Equinors årlige bærekraftsrapport gir en strukturert og omfattende beskrivelse av hvordan selskapet arbeider med samfunnsansvar, hvilke målsettinger selskapet har og hvordan selskapet presterer. Basert på selskapets bærekraftsrapport og de årlige møtene om samfunnsansvar, gjennomfører departementet en intern vurdering av hvorvidt selskapets arbeid med samfunnsansvar er i tråd med statens forventninger. I tillegg baseres disse vurderingene på selskapets retningslinjer knyttet til samfunnsansvar. I departementets vurdering for 2019 ble det blant annet lagt vekt på Equinors etikk- og antikorrupsjonsprogram, som gir rutiner og retningslinjer om en rekke forhold som er relevant for statens forventninger om antikorrupsjon og åpenhet. Retningslinjene omfatter blant annet hvitvasking, skatteunndragelse, finansiell rapportering, innsideinformasjon, utdeling og mottak av gaver, åpenhet, interessekonflikter, styreverv og eierinteresser, internasjonale handelsrestriksjoner, kontakt med offentlige tjenestemenn og politikere og selskapsgjennomgang av leverandører og samarbeidspartnere.

Jeg viser for øvrig til Equinors egen beskrivelse av hvordan selskapet arbeider med forhold som antikorrupsjon og åpenhet i vedlagt brev.

Informasjon fra ambassaden i Luanda

OED har mottatt informasjon fra den norske ambassaden i Luanda knyttet til Equinors virksomhet i Angola. Det ble gjennomført et møte med ambassadøren til Angola i april 2016. Videre mottok OED kopi av tre innberetninger i 2016 og 2017 fra ambassaden, samt en oppsummering ambassaden hadde gjort av saken. Informasjonen i innberetningene var av mer kontekstuell art, blant annet informasjon om Sonangol, Angolas petroleumssektor og angolanske myndigheter som ikke var direkte relevant for statens eieroppfølging, men som kunne bidra til å styrke OEDs forståelse av Equinors virksomhet i Angola. Eksempelvis fikk departementet mer detaljert informasjon om reformer i den angolanske petroleumssektoren, om restrukturering av Sonangol og om hvilke konsekvenser oljeprisendringer har for samfunns- og næringsliv i Angola.

Informasjon om realisering av forsknings- og teknologisenteret

Equinor har informert OED om at Sonangol E.P. er kontraktmessig forpliktet til å benytte innbetalte midler øremerket forsknings- og teknologisenteret som angitt i produksjonsdelingsavtalene. Det er imidlertid i avtalene ingen tidsfrist for når forsknings- og teknologisenteret skal være etablert. Sonangol er heller ikke forpliktet til å holde Equinor orientert om fremdriften.

I perioden frem til 2016 ga Sonangol lite informasjon av betydning til Equinor om etableringen av senteret. Det ble 26. august 2015 imidlertid offentlig kjent at den angolanske regjeringen hadde vedtatt at forsknings- og teknologisenteret skulle etableres i et nytt datterselskap av Sonangol. Det ble videre 28. september 2015 publisert et "presidential decree" om etableringen av senteret som et eget statseid selskap eiet gjennom Sonangol E.P. OED informerte kontroll- og konstitusjonskomiteen om dette i brev av 22. januar 2016.

I etterkant av den siste betalingen i januar 2016 og frem til i dag har Equinor fortsatt en løpende oppfølging av betalingene til forsknings- og teknologisenteret; det vises til vedlagte brev fra Equinor og til vedlegg 1 i det brevet.

Equinor har opplyst til departementet at budskapet fra Equinor til Sonangol har vært konsentrert om å få bekreftet at forsknings- og teknologisenteret ville bli etablert i tråd med forpliktelsen i produksjonsdelingskontrakten. Videre har Equinor vært opptatt av å sjekke om det foreligger informasjon som skulle tilsi at pengene betalt til finansiering av senteret skulle ha kommet på avveie.

I den samme perioden har Sonangol gitt uttrykk for at midler øremerket senteret står på en separat konto og at senteret planlegges realisert. Det vises her til følgende oversikt i brevet fra Equinor:

- *"Sonangol bekreftet i mai 2016 skriftlig til Equinor at USD 303 millioner øremerket etablering av forsknings- og teknologisenteret var plassert på en konto tilhørende Sonangol i banken Standard Chartered i London.*

- *Sonangols reviderte årsrapporter for regnskapsårene 2015 til og med 2019 opplyser at midler til realisering av forsknings- og teknologisenteret er plassert på bankkonto, og stadfester planene om å realisere senteret.*
- *I pressemelding fra Sonangol 1. mai 2018 bekreftes planene om å realisere forsknings- og teknologisenteret.*
- *Sonangol bekreftet senest i juli 2020 skriftlig til Equinor at det pågår konseptstudier for å realisere forsknings- og teknologisenteret som en del av et nyetablert senter for forskning og innovasjon og at det er identifisert et geografisk område hvor senteret skal etableres.*
- *Den 15. september 2020 presenterte Sonangol "visjon og implementeringsplan for Center for Scientific Research and Innovation" for Equinor."*

Etablering av forsknings- og teknologisenteret har tatt lang tid og dette er ifølge Equinor erkjent av Sonangol. Planene synes også å ha endret seg underveis og ifølge Equinor har Sonangol blant annet vist til markedsforholdene etter oljeprisfallet i 2014 og de omstruktureringer som har vært i Sonangol, som faktorer som har påvirket prosessen med å etablere forsknings- og teknologisenteret. Det skal også ha vært behov for å omdefinere formålet til forsknings- og teknologisenteret med bakgrunn i skuffende resultater fra leting i Kwansa-bassenget. Dette er forhold som Equinor har tatt opp med OED i eierdialogen.

I følge den mest oppdaterte informasjonen som Equinor har fått fra Sonangol, planlegges forsknings- og teknologisenteret å bli en del av et nytt "Center for Scientific Research and Innovation" som skal være operativt i 2023. Equinor har forsikret OED om at selskapet også i tiden fremover vil fortsette sin tette oppfølging av betalingene øremerket forsknings- og teknologisenteret for å sikre at midlene brukes i tråd med intensjonen.

Til orientering har Equinor i dag oversendt OED en pressemelding fra Sonangol av 30. september 2020 hvor Sonangol kunngjør at de skal bygge et senter for forskning og innovasjon og at senteret forventes påbegynt i 2021 og ferdigstilt i 2022.

Ut over innbetalingene til forsknings- og teknologisenteret innebar Equinors økonomiske forpliktelser også finansiering av andre sosiale prosjekter og treningsprogram for opplæring av angolansk personell i oljeindustrien. I Equinors brev av 20. januar 2016 fremgår det implisitt at det er satt av et beløp på 295 millioner kroner til andre sosiale prosjekter og opplæring av angolansk personell. I Equinors brev av 30. september 2020 fremgår det at dette var et foreløpig tall som i ettertid ble nedjustert til 291 mill. kroner i Equinors rapportering om betaling til myndigheter i 2016. Om disse økonomiske forpliktelsene skriver Equinor følgende i det vedlagte brevet av 30. september:

"Når det gjelder betaling av midler øremerket sosiale formål (NOK 291 millioner), har selskapet muntlig og skriftlig spurt Sonangol om hvordan pengene er benyttet. I brev fra juni 2016 opplyste Sonangol at penger til sosiale formål ble overført en egen statlig konto før de ble videreført til sosiale formål i regi av den angolanske stat."

Problemstillinger knyttet til skjult eierskap

I Equinors brev av 20. januar 2016 til OED, som ble vedlagt departementets brev til kontroll- og konstitusjonskomiteen 22. januar 2016, skriver selskapet følgende:

"I Angola er Statoil partner i Blokk 31, hvor BP er operatør. I denne lisensen er det ikke offentlig tilgjengelig informasjon om hvem som er endelig eier av en av partnerne."

Videre har media flere ganger omtalt Equinor og partnere i Angola med skjult eierskap. Equinor har i vedlagt brev beskrevet problemstillinger knyttet til skjult eierskap i Angola. Jeg ønsker å informere komiteen om dette.

I vedlagt brev skriver Equinor følgende:

"Til tross for fokus på økt åpenhet innenfor internasjonal forretningsvirksomhet, stilles det i enkelte land ikke krav om åpenhet om eierforhold. I tilfeller der Equinor ønsker å drive forretningsvirksomhet i slike land stiller det forsterkede krav til aktsomhet gitt at skjult eierskap kan muliggjøre korrupsjon, hvitvasking og annen økonomiske kriminalitet."

I blokk 31 i Angola oppstod det en situasjon med delvis skjult eierskap da Sonangol Sinopec International-31 Limited (SSI-31) kjøpte seg inn i lisensen i 2011. SSI-31 økte sin eierandel til 15% i 2013. Equinor har hatt deltakerandel i Blokk 31 siden 1999, og SSI-31 var således en ny eier i lisensen vi måtte forholde oss til. Øvrige eiere i Blokk 31 er i dag Sonangol PP 45% og BP 26,67%. Equinors andel har vært uendret på 13,33% siden 1999. I henhold til produksjonsdelingsavtalen mottar lisensdeltakerne sin relative andel av produksjonen, og er ansvarlig tilsvarende del av kostnadene."

Ett av eierselskapene bak SSI-31 har vært China Sonangol Holding (CSIH) med en 45% eierandel og det har vært uklare forhold om eierforholdene i CSIH. I henhold til våre rutiner foretar vi såkalte "integrity due diligence" av våre forretningspartnere. Det har derfor også vært gjort regelmessige og grundige undersøkelser for å kartlegge eierinteressene bak SSI-31. Vi har tidligere hatt ubekreftede opplysninger om mulige eierinteresser, og har løpende håndtert og vurdert risiko vi har hatt kjennskap til. Det antatte aktørbildet i CSIH er også omtalt av media i flere tilfeller gjennom årene og har understreket behovet for aktsomhet."

Gjennom vår forretningspraksis og undersøkelser i lisenssamarbeidet har vi konkludert med at det har vært forsvarlig å opprettholde vår eierandel til tross for det uklare eierskapet i CSIH. Da SSI-31 trådte inn i lisensen var det vår beste vurdering at de kjøpte andelene på markedsmessige betingelser da Total, og senere Marathon, valgte å selge sine andeler til SSI-31. Dette begrenset risikoen for at transaksjonen ga SSI-31 eller dets eiere en utilbørlig fordel. Etter SSI-31s inntreden i lisensen har vi ikke betalt penger til eller mottatt penger fra dette selskapet. Vi har heller ikke på noe tidspunkt dekket kostnader på vegne av SSI-31 eller dets eiere."

Equinor har nylig mottatt dokumentasjon som synes å bekrefte at CSIH ikke lengre er inne på eiersiden i SSI-31 og at et selskap tilknyttet det kinesiske statsoljeselskapet Sinopec nå er eneste eier av SSI-31. Vi jobber med å analysere den mottatte dokumentasjonen og eierforholdene nærmere. "

I sitt brev opplyser Equinor videre om følgende:

"I tillegg har Equinor avtalt eierandeler i Blokk 1/14 (30% andel). Eni er operatør og øvrige eiere er Sonangol og Acrep. Denne avtalen ligger nå hos myndighetene for godkjenning i form av "presidential decree" før slutføringen av transaksjonen kan gjennomføres. For Equinor er det en forutsetning for deltakelse i lisensen at eierforholdene i Acrep er kjent og avklart. Vi avventer endelig dokumentasjon for at tidligere eiere Somoil og Galilei ikke lenger har eierandeler i Acrep. Dersom dette ikke blir bekreftet vil Equinor gå ut av lisensen".

Avsluttende kommentarer

Innbetalingene til forsknings- og teknologisenteret har jevnlig vært tema på møter mellom OED og Equinor etter siste korrespondanse med kontroll- og konstitusjonskomiteen i 2016. Departementet har tydelig formidlet at oppfølging av innbetalingene til sosiale formål er av vesentlig betydning for staten som eier. Videre har OED i eieroppfølgingen av Equinor hatt oppmerksomhet mot selskapets arbeid med antikorrupsjon og åpenhet i økonomiske transaksjoner.

Norske bedrifter må kunne delta og konkurrere i internasjonal virksomhet på lik linje med andre selskaper. Jeg er opptatt av at Equinor, som andre norske selskaper, legger de høyeste forretningsetiske standarder til grunn i sin virksomhet ute som hjemme. Det er styret og den daglige ledelses ansvar å sørge for at virksomheten skjer innenfor rammene av nasjonal lovgivning og internasjonale retningslinjer. Staten har som eier tydelig kommunisert hvilke forventninger vi har på dette området. Når det oppstår dilemmaer mellom forretning og etikk, vil selskapet kunne stå overfor krevende avveininger. Jeg forventer at selskapet gjør sitt ytterste for å unngå å komme i en liknende situasjon som er bakgrunnen for denne saken. Jeg vil i den forbindelse vise til Equinors avsluttende bemerkninger i vedlagt brev:

"Equinors etikk og anti-korrupsjonsprogram er i stadig utvikling for å møte vår ambisjon om å være ledende på dette området. Basert på dette har vi i dag ytterligere økt oppmerksomheten omkring problemstillinger med betalinger til sosiale formål og skjult eierskap. Equinor har blant annet vært en pådriver for endring i nyere avtaler i Angola, og vi ser at det legges opp til at prosjekter til sosiale formål gjennomføres og følges opp av partnerskapene og partnerskapenes operatør, uten betaling til konsesjonærmyndigheten. Vi vil derfor i dag ikke ha inngått en avtale som den vi inngikk for lettevirksomhet i Angola i 2011."

Som selskapet selv skriver kan skjult eierskap føre til korrupsjon, hvitvasking og annen økonomisk kriminalitet. Jeg mener selskapet tar et klart standpunkt når det nå uttaler at dersom eierforholdene i Acrep ikke blir avklart, så vil Equinor gå ut av lisensen. Jeg vil i eierdialogen med Equinor følge opp selskapets arbeid med å avdekke eierforholdene i SSI-31. Jeg vil også videre følge opp selskapets arbeid for å sikre at midlene som er betalt til forsknings- og teknologisenteret blir brukt i tråd med intensjonen.

Med hilsen

Tina Bru